

Lea Zídková: Lenka Procházková, její literární kariéra, život a dílo –
monografická studie
(posudek vedoucího práce)

Při specifikaci tématu, s nímž za mnou kolegyně Zídková přišla sama, neboť spisovatelku Procházkovou si pro diplomovou práci vybrala na základě vlastní čtenářské zkušenosti se současnou literaturou, jsem postupoval podobně jako před několika lety při DP kolegyně Kredbové o Haně Bělohradské. Jistou obdobu lze spatřovat i v literárním profilu sledovaných osobností: v obou případech jde o spisovatelky, které pouze v určitou chvíli a částí svého díla promluvily do těch oblastí literatury, které vyvolávají skutečnou kritickou diskusi, zatímco jindy se jejich tvorba pohybovala v oblasti konvencionalizované komunikace. Cílem bylo tedy vytvořit práci užitečnou pro další bádání tím, že autorka shromáždí důležité biografické, bibliografické, textologické podklady a provede sumarizující popis autorčina literárního díla, práci, která se – v intencích současného návratu některých směrů literární historie k biografii nahlížené prizmatem logiky a trajektorie individuální kariéry v literárním poli – nebude bát autorky jako osoby, tedy životopisných aspektů, pokud se dotýkají představ o literatuře, praxe psaní, rozhodování o tom, kde, jak a kdy publikovat, vztahu k vlastním i cizím textům i způsobům mimotextového navazování vztahu s publikem.

Klíčové pro takto založenou práci, která již z povahy předmětu vzniká s využitím postupů orální historie, respektive pamětnických pramenů, je nepodlehnutí autostylizacím příslušného autora či autorky a jeho/jejím sebeprezentačním strategiím a naučit se podobně kritickému přístupu k výpovědím pamětníků. Jde o kompetence, které se dnes učí spíše historikové, pro něž je výcvik v kritice pramenů (na rozdíl od filologů) stále ještě vzdělávací rutinou. Monograficky založená studie o současném autorovi vyžaduje ovšem aplikovat i ta nejjobecnější východiska moderní literární vědy: například že autorská intence je nám nedostupná a že autor sám není autoritativním zdrojem interpretativních či hodnotících soudů o vlastním díle. Vzhledem k charakteru jedné linie tvorby Lenky Procházkové, vyznačující se autobiografickou stylizací, bylo třetím úkolem předložené práce ujasnit si, co znamená autobiografičnost ve vztahu k životopisným informacím: že autobiografičnost není záležitostí shody jednotlivých motivů autorčiny biografie a její fikční prózy, ale záležitostí určité textové a narativní strategie, která pomocí explicitních i implicitních signálů navozuje situaci tzv. autobiografického paktu se čtenářem.

Na tyto tři okruhy problémů se také především soustředila naše vzájemná diskuse nad prvními verzemi práce poté, co kolegyně Zídková velmi samostatně a nutno říci i s velkou pečlivostí a s vynaložením maximálního heuristického úsilí shromáždila téměř maximální okruh písemných pramenů a výpovědí pracovníků. Ve výsledku vznikla práce, která v kratší první části biografické přehledně rekapituluje hlavní uzlové body literární kariéry Lenky Procházkové a

naznačuje pozoruhodné mechanismy autorčiny praxe psaní: její přisvojení spisovatelského statusu jako rodového dědictví, podložené netriviálním psychologickým vztahem k předčasně zemřelému otci; její rozhodování v počátcích literární kariéry mezi publikačními možnostmi v neoficiálním a oficiálním okruhu literární komunikace; roli autorit z řad předních literátů doby (vesměs přátel či pamětníků jejího otce), kteří se svou redakční účastí (L. Vaculík, Petlice) nebo neformální kritikou zprostředkovanou médii osobního dopisu podíleli na směřování ať už jednotlivých autorčiných textů, popřípadě její literární dráhy jako takové. Pokládám za důležité, že autorčiny juvenilie (písňové texty apod.) i tyto sekundární texty (korespondence s S. Machoninem, M. Kunderou, M. Šimečkou, J. Škvoreckým apod., posudky na nerealizované vydání autorčiny prvotiny v Mladé frontě apod.) jsou pro další bádání shromážděny a reprodukovány v příloze diplomové práce. Za cennou pokládám i rekonstrukci primární bibliografie, zahrnující rovněž juvenilní publikace v „domácí“ strojopisné edici, jednotlivé příspěvky v samizdatových a zahraničních publikacích apod. – Tato bibliografie je vlastně završením druhé, rozsáhlejší textové části diplomové práce, která charakterizuje syžetovou, tematickou a žánrovou stránku jednotlivých autorčiných próza a se snahou o co největší úplnost rekapituluje i její rozhlasová či televizní dramata, publicistické soubory apod. Pokud jde o celkové uchopení individuálního díla, rozeznává zde kolegyně Zídková dvě základní polohy autorčina psaní: tíhnutí k velkým historickým postavám a aktualizaci jejich příběhů pro dnešní dobu; tíhnutí k fikci kombinující postupy autobiografického a klíčového vyprávění s akcentem na ženské postavy a tematiku mezilidských vztahů.

Práce kolegyně Zídkové má historicky popisný, nikoli pojmově analytický ráz; nejedná se o výsledek improvizace, ale pečlivého heuristického úsilí a dlouhodobé práce s prameny různého typu; domnívám se, že s nástrahami těchto pramenů i zadání (viz výše) se kolegyně Zídková vypořádala na úrovni, která se od diplomové práce vyžaduje. Práci doporučuji k obhajobě.

15. 9. 2011

Ing. Pavel Janáček, PhD.
ÚČL AV ČR, v. v. i.